

In deze editie:

- Eekhoornnest-tellingen
- Wintertellingen vleermuizen
- Monitoring bevers in de Biesbosch

- DAZ
- Vleermuis kolonies: Landelijke Telavond
- Kerkzoldermonitoring
- Braakballetjes

Eekhoornnest-tellingen

Stand van zaken wegwerken achterstallig onderhoud meetnet

Het meetnet eekhoornmonitoring is bijna op orde. Het enige dat nog moet gebeuren om de achterstand weg te werken, is de structuur van de verschillende 'jaarbestanden' gelijkvormig maken en ze samenvoegen tot één bestand. Als dat is gebeurd, ontvangen de proco's een digitale versie van alle telgegevens van hun provincie.

Stand van zaken telseizoen 2001

Op moment van schrijven (30/03), is de deadline voor het aanleveren van de telgegevens aan ZM door de proco's bijna verstreken. Alleen van de Overijsselse proco zijn tot nu toe telgegevens ontvangen. Aan alle tellers en proco's die de

gegevens nog niet hebben verzonden de dringende vraag om dit alsnog te doen. Indien er personen zijn die willen meehelpen bij het invoeren van de telgegevens, dan kunnen zij zich aanmelden bij Vilmar.

Een aantal tellers heeft de telgegevens rechtstreeks naar ZM verzonden. Deze mensen is vriendelijk verzocht om in de toekomst de gegevens naar de proco te sturen. Het is tenslotte zijn/haar taak om het provinciale overzicht te bewaren en de eerste controle uit te voeren en zo de landelijk coördinator te ondersteunen.

De Mond en Klauwzeer crisis heeft voor zover nu bekend op eekhoornmonitoring weinig invloed gehad. Minimaal één telling kon niet doorgaan vanwege het al in februari afsluiten van een gebied. VD

Wintertellingen vleermuizen

Stand van zaken tellingen 1999/2000

Tot op heden zijn de vertoetste gegevens over de periode 1999/2000 nog niet van het CBS ontvangen. Dit kan nu ieder moment gebeuren. Hopelijk kan in de volgende Telganger iets meer over de werkelijke telresultaten verschijnen. Wel heeft het CBS de indexen bepaald van de verschillende soorten. Verderop vind je de relatieve aantalsontwikkeling voor de watervleermuis verder uitgewerkt. In volgende Telgangers komen andere soorten aan bod.

Stand van zaken tellingen 2000/2001

Inmiddels is de deadline voor het aanleveren van telgegevens aan ZM door de proco's verlopen. Helaas zijn van Limburg, Utrecht, Overijssel en Noord-Holland nog geen gegevens ontvangen. Aan betreffende proco's is gevraagd de gegevens alsnog zo spoedig mogelijk te leveren. Dit jaar zal ZM voor het eerst zelf de vertoetsing verzorgen, als er vrijwilligers zijn die daarbij willen helpen zijn zij van harte welkom en kunnen zij zich aanmelden bij Vilmar.

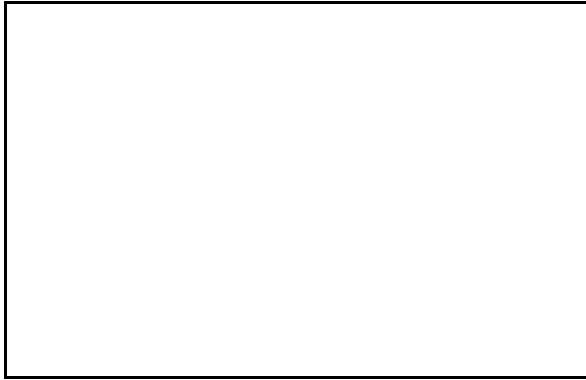
Een rondje proco's bellen leverde wel leuke info op over enkele bijzondere waarnemingen tijdens de telling van seizoen 2001. In Limburg werd dan wel weer een Bechstein's vleermuis in een groeve geteld, maar in Overijssel werden in Salland in twee objecten in totaal drie Bechstein's waargenomen. Waarschijnlijk zijn de Overijsselse dieren afkomstig uit het Bentheimer Wald net over de grens in Duitsland, waarvan bekend is dat er kolonies voorkomen. In Gelderland (2) en in Overijssel (1) waren de reeds bekende vale vleermuizen weer aanwezig. Maar groot nieuws was toch de vale vleermuis in Zuid-Holland. Vermoedelijk gaat het in het laatste geval om een zwerver. Net als vorig jaar werd er in Gelderland een Brandt's vleermuis aangetroffen. Deze kreeg dit jaar (figuurlijk) gezelschap van een Brandt's vleermuis in Utrecht.

Relatieve aantalsontwikkeling watervleermuis

Ter ere van het 50-jarige bestaan van de VZZ in 2002 wordt er in dat jaar een zogenaamd jubelboek uitgegeven. Daarin wordt o.a. ingegaan op de populatie ontwikkeling van enkele zoogdiersoorten. Eén van die soorten is de watervleermuis en het CBS is zo vriendelijk geweest om te stoeien met de

telgegevens van deze soort.

In figuur 1 staat de relatieve aantalsontwikkeling van de watervleermuis in de Limburgse groeven over de periode 1943/2000 weergegeven. Daarbij is het aantal in 1943 aangetroffen vleermuizen op 100 gesteld. Het traject 1943/1977 is met een stippellijn weergegeven, omdat deze gegevens minder betrouwbaar zijn door een andere manier van tellen in vergelijking met de periode na 1977.

Figuur 1

Wat in ieder geval duidelijk wordt, is de toename van het aantal getelde overwinterende watervleermuis in de Limburgse groeven. Een ruime verdubbeling ten opzichte van 1978. Na een piek in de periode 1989/1993, lijkt er een lichte afname op te treden. Vergelijken we de ontwikkelingen in de Limburgse groeven met de andere objecten in Nederland, waarvan in ieder geval vanaf 1986 betrouwbare gegevens voorhanden zijn (figuur 2), dan valt op dat buiten de groeven ook na 1993 de stijgende lijn in het aantal getelde overwinterende watervleermuizen doorzet.

Figuur 2

Mag nu gesteld worden dat ook het aantal watervleermuizen dat zich in de zomer in Nederland bevindt, is toegenomen? In principe niet, omdat momenteel niet bekend is hoe de situaties in de winter en de zomer zich tot elkaar verhouden. Maar aangezien de hier beschreven trend ook in het buitenland wordt gevonden en de toename zo groot is, lijkt het wel waarschijnlijk dat het aantal watervleermuizen in Nederland werkelijk is toegenomen.

VD

Monitoring bevers in de Biesbosch

Hoewel de bever (nog) niet is opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), wordt er hier en daar toch iets aan monitoring gedaan door de Beverwerkgroep Nederland (BWN-VZZ). Na een pauze van een jaar zal deze zomer in opdracht van Staatsbosbeheer weer gestart worden met een jaarlijkse monitoring van de beverpopulatie in het Nationaal Park de Biesbosch. Door jaarlijks enkele vaste routes te kanoën en daarbij de bevers te tellen (Bever-Transect-Telling), wordt er een relatief beeld gekregen van de populatie ontwikkeling. Eens in de vijf jaar is het de bedoeling om via een uitgebreidere monitoring een goede schatting van de werkelijke populatiegrootte te maken.

Niet alleen in de Biesbosch is de BWN-VZZ actief, maar o.a. ook in Flevoland en Limburg. Ben je geïnteresseerd en wil je meedoen, meld je dan aan bij Vilmar. Actieve leden van de werkgroep ontvangen twee keer per jaar de nieuwsbrief Castor, met daarin wetenswaardigheden over de bever in Nederland.

VD

Dagactieve Zoogdieren:

doe mee aan het onderzoek van Jan Buys!

De lezers van Zoogmail weten het inmiddels al (maar degene die geen Zoogmail ontvangen uiteraard niet): Jan Buys heeft een oproep gedaan mee te doen aan een proef met het tellen van dag-actieve-zoogdieren. Deze groep zoogdieren (haas, konijn, ree, vos en eekhoorn) wordt nu meegenomen bij tellingen van SOVON (vogelaars) in het meetnet Dag-actieve zoogdieren, maar er is meer activiteit bij SOVON.

SOVON is ook druk bezig geweest met het maken van een nieuwe atlas broedvogels. Om de atlas in korte tijd te kunnen maken (3 jaar!) is een strakke methodiek gehanteerd.

Dezelfde methodiek lijkt ook bruikbaar voor dag-actieve zoogdieren. Het komt erop neer dat 1 kilometerhok op systematische wijze wordt onderzocht op het voorkomen van met name haas, konijn, vos, ree en eekhoorn, waarbij de aantallen per soort per biotoop een aantal keer per jaar worden geteld.

Door middel van deze tellingen is waarschijnlijk meer over de dichtheden dag-actieve zoogdieren in verschillende biotopen, landschappen en landsdelen te weten te komen. Iedereen die interesse heeft om mee te doen aan deze proef kan via Zoogdiermonitoring of Jan Buys extra informatie opvragen of de VZZ-web-site bezoeken voor meer informatie.

N.B. Of het met de huidige MKZ-epidemie mogelijk is om veldwerk uit te voeren komend jaar is nog afwachten (de tellers van SOVON kunnen ook amper het veld in). Hopelijk blijft de MKZ beperkt tot enkele boerderijen rond OIst. **Ga in ieder geval NIET het veld in zolang er nog gevaar dreigt voor MKZ!**

MLH

Vleermuis kolonies: Landelijke Telavond

Kerkzoldermonitoring

Braakballetjes

Internationaal Jaar van de vleermuis

Dit jaar, 2001, heeft Eurobats (afkorting voor de Agreement on the conservation of bats in Europe) uitgeroepen tot Internationaal jaar van de vleermuis. Het is de bedoeling dat elk aangesloten land op zijn eigen wijze invulling geeft aan deze manifestatie. Via de website <http://www.eurobats.org> is het logo van dit internationaal jaar op te halen. Als jullie activiteiten voor dit jaar geagendeerd hebben laat het dan even weten aan het bestuur van de Vleermuiswerkgroep Nederland - VZZ. De Nationale vleermuistelavond in juni wordt bijvoorbeeld in het kader van dit internationaal jaar georganiseerd. DW

Gegevensinvoer en -beheer

Met ingang van 2001 zal de VZZ het invoeren van gegevens verzorgen. Hiervoor werd dit door het CBS gedaan. Aan iedereen het verzoek het invullen van formulieren zo secuur mogelijk te doen. Hoe minder fouten op de formulieren staan, hoe sneller de gegevens ingevoerd kunnen worden en hoe sneller de resultaten van de tellingen verwerkt zijn en gepubliceerd kunnen worden. DW

Naar aanleiding van het proco-overleg

Zaterdag 10 maart heeft het jaarlijkse overleg van de provinciale coördinatoren plaats gevonden. Vooral aan de vleermuiszomerkolonietellingen is veel aandacht besteed. In 2001 vragen we de deelnemers, net als vorig jaar, om allemaal tegelijk op dezelfde dag in juni de uitvliegende vleermuizen te tellen. Voor de organisatie van deze zogenaamde Nationale vleermuistelavond zijn bij enkele fondsen subsidies aangevraagd. Daarvan heeft één fonds inmiddels een toezegging gedaan. Vrijdag 8 (?) juni zal de telling waarschijnlijk uitgevoerd worden. DW

Zoekkaart Schedelresten

Goed nieuws voor de zoekkaart Schedelresten in Braakballen! De gevraagde subsidie is door giften van het Prins Bernhardfonds en de Heimans en Thijssen-Stichting rond. Beide fondsen worden uitdrukkelijk bedankt voor de toegekende financiën.

Op het proco-overleg van 10 maart 2001 heeft een eerste drukproef de ronde gedaan. Nadien zijn tal van fouten en foutjes verbeterd. Dat betekent dat op korte termijn de drukker aan de slag kan en er 10.000 zoekkaarten gedrukt gaan worden. Alle deelnemers aan de Braakbalmonitoring krijgen de zoekkaart GRATIS toegestuurd, maar wellicht

pluizen diverse personen in een pluiscgroep? Laat het Zoogdiermonitoring weten, dan wordt een groter pakket opgestuurd. MLH

Colofon. Ieder kwartaal maakte het team van Zoogdiermonitoring een kort verslag van bestuurlijke activiteiten en de voortgang van de deelmeetnetten: "de telganger". Dit wordt verspreid onder Provinciale Coördinatoren.

Heb je opmerkingen, ideeën, mededelingen met betrekking tot Zoogdiermonitoring? Geef ze door voor 1 juni 2001 en ze komen in de Telganger. Tot ziens! Mieuw van Dienenhoven, Vilmar Dijkstra, Maurice La Haye en Dennis Wansink.

Adres: zoogdier@vzz.nl

VZZ, Oude Kraan 8, 6811 LJ, Arnhem.